

Handläggare:
Inger Willner, tfn 508 33 678
Robert Lundh, tfn 508 33 638
Jan-Erik Nilsson, tfn 508 33 821

Till
Utbildningsnämnden
2010-06-10

Yttrande över ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor, fristående sarskolor och fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskolor

Svar på remisser från Skolinspektionen.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande.

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtanden som sitt yttrande till Skolinspektionen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Thomas Persson
Utbildningsdirektör

Per Thorslund
Avdelningschef

Sammanfattning

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 26 ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor samt fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskolor i Stockholms stad. Ansökningarna avser start läsåret 2011/12.

Ansökan om godkännande och rätt till bidrag prövas av Skolinspektionen. Det är Skolinspektionens uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och

färdigheter som skolan ska förmedla och om den svarar mot förskoleklassens, grundskolans och särskolans värdegrund och allmänna mål.

Befolkningsprognoser för Stockholms stad visar att antalet barn i grundskoleåldern 6-15 år ökar mellan åren 2010-2018 med cirka 15 500 personer till cirka 92 100 personer. Ökningen har geografiska variationer och de största ökningarna sker i nybyggnadsområden. I dessa områden bör förutsättningarna för etablering av fristående grundskolor vara gynnsamma.

Ytterområden som Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta och Skärholmen har låg befolkningstillväxt av personer i grundskoleåldrarna. I dessa områden kan en fortsatt etablering eller utökning av fristående skolor få konsekvenser för de kommunala skolorna, som riskerar att utarmas och på sikt behöva avvecklas. Utvecklingen är dock svår att bedöma på grund av att de sökande enligt proposition 1995/96:200 inte behöver ange en närmare geografisk placering av den fristående skolan mer än i vilken kommun de avser starta den fristående skolan.

Utöver vad som ovan anförts bedömer utbildningsförvaltningen att det inte går att påvisa att årets ansökningar var för sig medför påtagligt negativa ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för enskilt driven och fristående verksamhet i samverkan med utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning och kvalitets- och ekonomiavdelning. Synpunkter har inhämtats från förvaltningens utbildningsinspektörer.

Bakgrund

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 26 ansökningar avseende godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor, fristående särskolor och fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskola från och med läsåret 2011/12. Ansökningarna fördelar sig enligt följande; grundskola 8 ansökningar, 1 obligatorisk särskola och 17 grundskola med förskoleklass.

Stadens remissvar ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 22 juni 2010. Skolinspektionen har jämfört med tidigare år kortat remisstiden för kommunerna när det gäller etableringar av nya fristående skolor. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet.

Prövning av ansökan

Ansökan och rätt till bidrag till fristående grundskolor, fristående sarskolor och fristående förskoleklasser prövas av Skolinspektionen. Skolinspektionen har att bedöma om utbildningen motsvarar ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla och om den svarar mot värdegrund och allmänna mål.

Enligt förordning 1996:1206 1 kap § 2 ges lägeskommunen möjlighet att yttra sig över ansökan. Kommunens yttrande ska i första hand innehålla en beskrivning av friskoleetableringens ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende, speciellt om kommunen bedömer att konsekvenserna blir påtagligt negativa. Lägeskommunen ska i sådana fall påvisa att de negativa konsekvenserna är av bestående karaktär. Däremot är det inte en uppgift för kommunen att bedöma om utbildningen vid den fristående skolan kommer att uppfylla de kvalitetskrav och andra förutsättningar som uppställs i skolförfattningarna.

Elevantalet i sökande skolor för etablering höstterminen 2011

Det totala elevantalet i sökande grundskolor i samtliga skolår och inriktningar är vid fullt utbyggd verksamhet 5 431 platser. De sökande anger olika årtal mellan 2013-2018 för en fullt utbyggd verksamhet.

Organisation av grundskolan i Stockholm

I staden finns under innevarande läsår totalt 245 grundskolor. Drygt en tredjedel, 98 skolor är fristående skolor med cirka 20 procent av stockholmseleverna. Av de 98 fristående skolorna har 17 skolor med inriktning för elever i behov av särskilt stöd. Samtliga kommunala och fristående grundskolor och sarskolor samt elevantal i staden framgår av bilaga.

Stadens utbildningsutbud, oavsett huvudman, är varierat och erbjuder olika alternativ att välja emellan. Skolor med specialinriktningar och särskilda profiler inom musik, sport, språk m.m. är attraktiva för elever från hela staden och även andra kommuner.

Stockholms skolmarknad är mycket rörlig. Ungefär hälften av eleverna går i en annan skola än den de tillhör utifrån skolpliktsområde. Från och med hösten 2010 tillämpas dock inte de så kallade skolpliktsområdena vid intag till förskoleklass i kommunala skolor. Hur denna princip kommer att påverka söktryck och elevrörelser är i dagsläget svårt att bedöma.

Val av grundskola förenklas genom den information som finns på e-tjänsten, Jämför service på www.stockholm.se.

Beräknat antal barn och elever i grundskolan 2010

Grundskola

Stockholms elever i Stockholms kommunala skolor	58 260
Stockholms elever i annan kommun	1 060
Stockholms elever i fristående skolor inkl specialskolor	14 760
Stockholms elever i internationella skolor	685
Elever från andra kommuner i Stockholms skolor	2 040
Totalt grundskola	76 805

Obligatorisk särskola

Stockholms elever i Stockholms skolor	690
Stockholms elever i annan kommun	30
Stockholms elever i fristående skolor	150
Elever från andra kommuner i Stockholms skolor	35
Totalt obligatorisk särskola	905

Skolbarnsomsorg

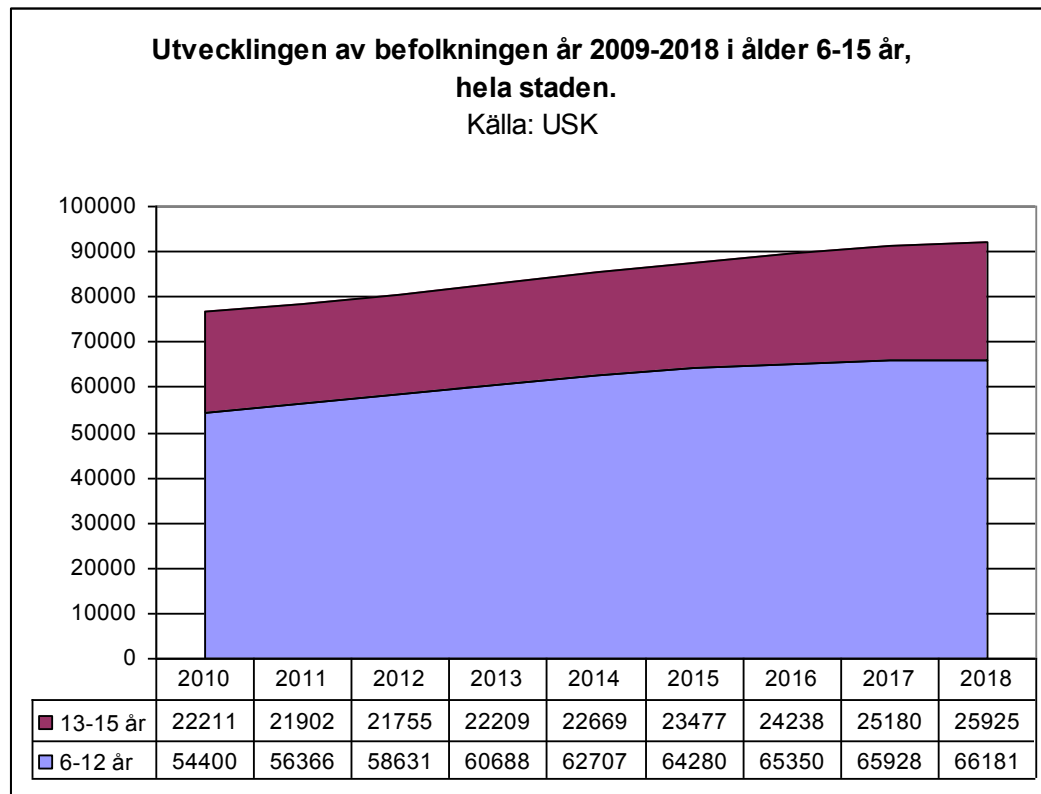
Stockholms barn i Stockholms skolor	24 420
Stockholms barn i annan kommun	235
Stockholms barn i enskilt driven verksamhet	5 995
Barn från andra kommuner i Stockholms skolor	250
Totalt skolbarnsomsorg	30 900

Ärendet

Befolkningsutveckling hela staden

Antalet barn i åldern 6-12 år ökar kraftigt från cirka 54 400 år 2010 till knappt 61 000 år 2013, det vill säga en ökning med drygt 7 000 personer. Ökningen fortsätter även efter 2013, men i mer blygsam takt. År 2018 uppgår antalet 6-12-åringar till cirka 66 000. Antalet personer i åldern 13-15 år förändras relativt lite fram till 2013, men ökar sedan fram till 2018 med cirka 4 000 personer till nära 26 000 personer. Totalt beräknas antalet personer i grundskoleåldern 6-15 år öka med 15 500 personer från 2010 till 2018.

I denna prognos tas hänsyn till planerad nybyggnation. Prognosen är framtagen av Stockholms stads utrednings- och statistikkontor AB (USK). Se prognosen i diagram nedan.

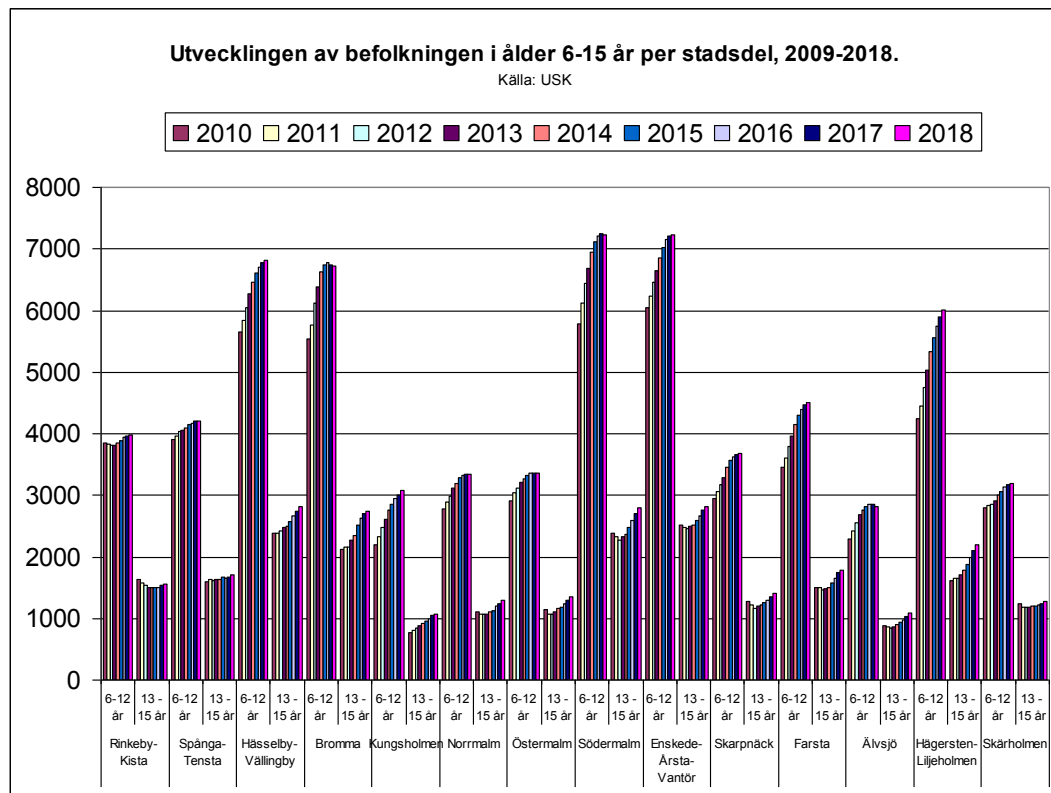

Befolkningsutveckling per stadsdel

Befolkningsminskningen har geografiska variationer. De största ökningarna sker i nybyggnadsområden. Prognoserna visar att barn i åldern 6-12 främst ökar i stadsdelen Hägersten-Liljeholmen med cirka 1 800 personer fram till 2018, följt av Södermalm med cirka 1 500 barn. Hässelby-Vällingby, Bromma, Kungsholmen, Enskede-Årsta-Vantör och Farsta har alla en ökning på cirka 1 000-1 400 personer. Lägst utveckling har Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta och Skärholmen.

Barn i åldern 13-15 år ökar främst i Bromma med cirka 600 barn, Hägersten-Liljeholmen med 500 barn, och Södermalm med cirka 400 barn. I andra områden är ökningen av antalet barn endast marginell och i Rinkeby-Kista minskar antalet barn i denna ålder fram till 2018.

Befolkningsutvecklingen per stadsdel framgår av diagram nedan.

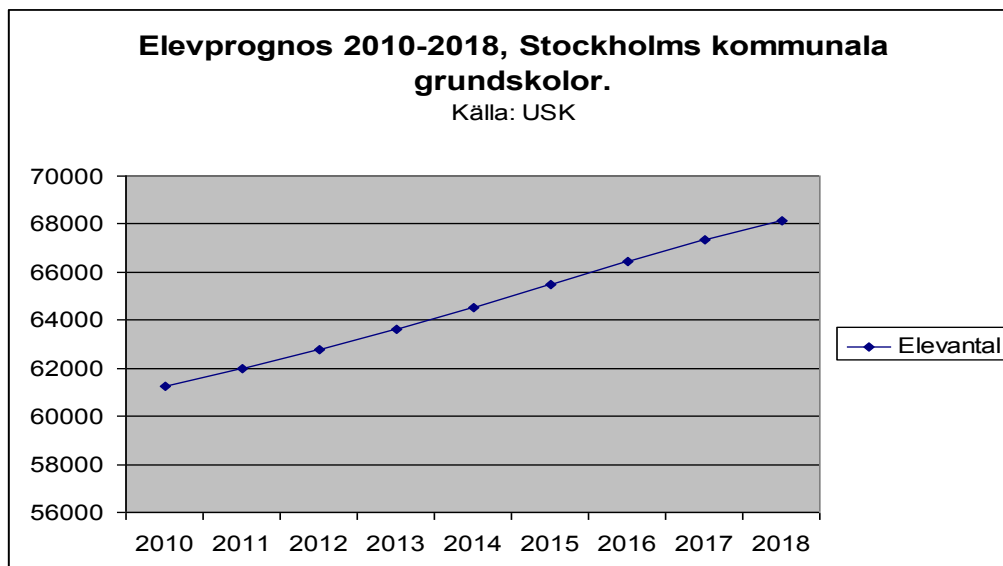

Elevprognos Stockholms kommunala grundskolor

Ökningen av befolkningen i grundskoleåldern i staden slår igenom i elevantalsprognosen för de kommunala skolorna. Elevantalet beräknas öka i stadens kommunala grundskolor.

Antalet elever i kommunal grundskola, inklusive särskoleelever och andra kommuner, uppgår till cirka 61 000 elever år 2010. År 2013 prognostiseras motsvarande elevantal till knappt 64 000 elever. Ökningen fortsätter även efter planeringsperioden då elevantalet 2018 prognostiseras till 68 000 elever, en ökning från 2010 med 7 000 elever. En osäkerhetsfaktor i beräknad elevantalsökning i de kommunala skolor är tidpunkten för nybyggnation av bostäder. Andra osäkerhetsfaktorer är etablering av fristående skolor och skolors attraktivitet i en konkurrenssituation. Fristående grundskolors marknadsandelar avseende Stockholms elever bedöms av förvaltningen fortsätta öka i samma takt som tidigare, med cirka 1 procentenhet per år, från 20 procent 2011 till 22 procent 2013 och till 27 procent 2018.

Enligt aktuell befolkningsprognos (se sid. 4) ökar antalet personer totalt i grundskoleåldern från år 2010 till år 2018 med totalt 15 500 personer, alltså med cirka 8 500 personer fler än beräknad elevantalsökning.

Kommunala skolors kapacitet områdesvis

Det sammantagna kapacitetsutnyttjandet av Stockholms kommunala skolor bedöms uppgå till 90 procent år 2010. Motsvarande kapacitetsutnyttjande 2013 skulle uppgå till 97 procent. Nedan redovisas beräknad kapacitet per område fram till 2013 samt konsekvenser av planerad nybyggnation.

Kapacitetsutnyttjandet redovisas som bra i intervallet 90-105 procent, acceptabelt i intervallet 80-110 procent, lågt vid kapacitetsutnyttjande under 80 procent och högt vid kapacitetsutnyttjande över 110 procent.

Innerstaden

Södermalm prognostiseras ha ett bra kapacitetsutnyttjande. På skolnivå finns stora skillnader i kapacitetsutnyttjande. Hammarby sjöstad kommer omkring år 2017 att vara fullt utbyggt, vilket innebär sammanlagt 25 000 invånare.

Kungsholmen prognostiseras ha ett bra på gränsen till högt kapacitetsutnyttjande, men det finns betydande skillnader mellan skolor. Nybyggnationen på Västra Kungsholmen beräknas innebära att 20 000 personer bor i området 2017, att jämföra med 7 000 personer 2005. Befolkningsprognosen för Kungsholmen i sin helhet visar en ökning med 1 000 barn i grundskoleåldern fram till 2017.

Östermalm prognostiseras ha ett acceptabelt kapacitetsutnyttjande. Planering pågår för ett stort stadsutvecklingsområde med cirka 10 000 nya bostäder. De första etapperna av Norra Djurgårdsstaden omfattar cirka 5 000 nya bostäder i Hjorthagen. Ny skolkapacitet för de lägre årskurserna kommer att behövas i området.

Norrmalm prognostiseras ha ett bra kapacitetsutnyttjande förutsatt att Matteus skola har ledig kapacitet. Inom Norra stationsområdet planeras för 4 000 nya lägenheter som ger förutsättningar för cirka 10 000 boende. Första etappen beräknas vara klar år 2017. Mark för skola har inte reserverats inom området, i stället kommer Sveaplans gymnasium att nyttjas som grundskola (troligtvis för de äldre årskurserna) när Stockholms universitet lämnar lokalerna. Utbildningsförvaltningen arbetar för att säkra skolkapacitet i de senare etapperna som ligger i de västliga delarna av planområdet och/eller säkerställa kapacitet i Solna.

Västerort

Akalla, Husby och Kista prognostiseras sammantaget lågt kapacitetsutnyttjande. Nybyggnation i Husbygård/Kista och begränsade möjligheter till platser i innerstaden kan höja kapacitetsutnyttjandet något. I enlighet med Kistavisionen pågår planering av 3 500 nya bostäder.

Tensta, Rinkeby och Hjulsta skolor har idag ett acceptabelt kapacitetsutnyttjande, men prognostiseras en sänkning till lågt kapacitetsutnyttjande. Enskilda skolor prognostiseras däremot få såväl acceptabelt som bra kapacitetsutnyttjande. Erfarenheterna visar på svårigheter att prognostisera elevantalsförändringar i områden med hög in- och utflyttning. I samband med Järvalyftet planeras nya bostäder och omläggning av trafik.

Spånga prognostiseras sammantaget ett bra kapacitetsutnyttjande. I delar av Bromstens industriområde planeras en förtätning med bland annat bostäder. Därutöver sker en nybyggnation i närområdet, vilket innebär att det totala antalet lägenheter beräknas uppgå till 1 700 lägenheter. Utbyggnaden sker etappvis under en tioårsperiod. Planeringen inkluderar en skola som kan ta emot elever från de cirka 1 700 nya lägenheterna.

Annedal-Mariehäll. Byggnation har påbörjats i stadsdelen Mariehäll och ska stå färdig 2015 med cirka 2 000 nya lägenheter. En kommunal skola för årskurserna F-5 för 700 elever är redan planerad. Av årets ansökningar framgår att det finns ansökningar som gäller etablering av två fristående grundskolor i området.

Hässelby prognostiseras ett kapacitetsutnyttjande som varierar mellan skolorna i området.

Vällingby prognostiseras sammantaget ett på gränsen till högt kapacitetsutnyttjande.

Bromma har ett stort antal skolor med ovanligt högt kapacitetsutnyttjande och litet antal med lågt kapacitetsutnyttjande.

Söderort

Enskede-Årsta-Vantör; Skarpnäck, Farsta, Ålvsjö, Hägersten-Liljeholmen och Skärholmen. Skärholmen har i huvudsak acceptabelt, men på gränsen till lågt, kapacitetsutnyttjande. I övriga områden i Söderort varierar kapacitetsutnyttjandet mellan olika skolor. Påbörjad och planerad nybyggnation vid Telefonplan och Årstafältet kommer att medföra befolkningsökning och behov av ökad kapacitet.

Förvaltningens synpunkter

Allmänna synpunkter

Lägeskommunen ges enligt förordning (1996:1206 1 kap. 2 §) möjlighet att yttra sig över ansökan om godkännande och rätt till bidrag för fristående skola.

I år har Stockholm mottagit 26 ansökningar gällande godkännande av och rätt till bidrag avseende förskoleklass, grundskola. Ansökningarna motsvarar ett elevantal på 5 431 elever vid fullt utbyggd verksamhet.

Skolinspektionen har jämfört med tidigare år kortat remisstiden för kommunerna när det gäller etableringar av nya fristående skolor. Syftet är att ge både de fristående och kommunala skolorna bättre förutsättningar att planera sin verksamhet. Förvaltningen är i princip positiv till detta. Den korta remisstiden i kombination med att ett stort antal ansökningar inkommit efter ansökningstidens utgång har dock begränsat förutsättningarna för en så grundlig prövning och bedömning av konsekvenserna av etableringar av nya fristående verksamheter, som är såväl stadens som Skolinspektionens ambition.

Synpunkter på ansökningar

Skolinspektionen framför i remissunderlaget att de gärna vill ta del av eventuell information som framkommit när staden utnyttjat sin insyns rätt på verksamheter som ansöker om annan eller utökad verksamhet. Nedan redovisas sådan

information som framkommit vid skolinspektörernas inspektioner, tillsyn eller på annat sätt.

International Justice Education Sweden AB ansöker om godkännande och rätt till bidrag för en fristående grundskola i Stockholms kommun; *Internationella skolan för rättvisa och fred*. Huvudmannen bedriver redan en grundskola i Skärholmen med detta namn. Skolan har varit i aktuell i samband med att utbildningsförvaltningen våren 2009 fick indikationer på att de resultat skolan hade redovisat i en av förvaltningen genomförd brukarundersökning var osannolika. Med anledning av dessa indikationer genomförde utbildningsförvaltningen en undersökning, innehållande bland annat intervjuer med elever, föräldrar och personal, som ledde till slutsatsen att de av skolan redovisade resultaten inte kunde stämma. Detta fick till följd att förvaltningen beslutade att ta bort skolans resultat från stadens webbplats www.stockholm.se och på Jämför service, där stadens information om samtliga skolor och utbildningar är samlade för att underlätta val av skola.

Beta School AB ansöker om utökat godkännande och rätt till bidrag för en fristående grundskola i Stockholms kommun. Det är oklart vilken juridisk person som ansökt om godkännande. I ansökan anges både ett handelsbolag och ett aktiebolag. Beta School HB är ett äldre handelsbolag som bedriver verksamhet sedan tidigare. Beta School AB är ett nytt inregistrerat bolag. Stabiliteten kan därför inte bedömas.

Olympen AB. Företaget bedriver förskola, skola och fritidshem. Under en tioårsperiod har företaget fått inspektionskritik på grund av dålig kvalitet i förskolorna. Nämnden har beslutat om att förelägga företaget vid ett par tillfällen och det senaste föreläggandet är inte avskrivet.

Förvaltningens yttrande

Utbildningsförvaltningens uppdrag är att erbjuda alla barn och ungdomar i Stockholm en god utbildning oavsett huvudman. I uppdraget ingår att barn, elever och föräldrar har får goda förutsättningar att välja mellan olika alternativ när de väljer skola och utbildning. Utbildningsförvaltningen ser därför positivt på en etablering av skolor med olika inriktningar och profiler, oavsett huvudman.

Förvaltningen bedömer att det inte går att påvisa att årets ansökningar var för sig medför långtgående negativa ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska konsekvenser för stadens skolväsende enligt gällande lagstiftning. Med beaktande

av den redovisade befolkningsökningen i vissa områden i de aktuella åldrarna bör förutsättningarna för etablering av fristående grundskolor i dessa områden vara gynnsamma.

Dock vill förvaltningen framhålla att en fortsatt etablering eller utökning av fristående skolor kan få konsekvenser för de kommunala skolorna i ytterområdena, som Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta och Skärholmen som har låg befolkningstillväxt av barn i aktuella åldrar och lågt kapacitetsutnyttjande. De kommunala skolorna i framför allt dessa områden riskerar då att ytterligare utarmas och eventuellt behöva avvecklas. Effekterna är svåra att bedöma på grund av att de sökande enligt proposition 1995/96:200 inte behöver ange en närmare geografisk placering av den fristående skolan mer än i vilken kommun de avser starta den fristående skolan. Även om närmare placering anges i ansökan har det visat sig att den slutgiltiga etableringen ofta inte sker på den plats som anges.

Förvaltningens förslag

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Bilagor

1. Sammanställning av ansökningar med skolstart tidigast hösten 2011.
2. Sammanställning av samtliga grundskolor i Stockholm – ”Att välja skola” (endast till Skolinspektionen).